

نگاهی گذرا به حضور مربیان خارجی موفق و ناموفق در فوتبال ایران - بخش دوم

فراموش نشدنی‌ها

■ فریدون حسن

فوتبال ایران با وجود تمام کم و کاستی‌ها، با وجود سبایه سنگین دل‌ها، با وجود عدم آشنایی با نحوه عقد قرارداد و ایرادهای اساسی که باعث حیف و میل و هشتناک بیت‌المال شده در مواقعی موفق به جذب مربیان کاربلد و استاد خارجی هم شده است؛ مربیانی که تأثیر زیادی بر رشد فوتبال ایران داشته‌اند و اغراق نیست اگر بگوییم فوتبال ایران همچنان از آنچه از آنها

برد که هواداران تراکتور هیچ‌گاه او را با ظاهر فوق‌العاده‌اش از یاد نخواهند برد. به این فهرست می‌توان و به‌را راهی فرانسه ۱۹۹۸ شدیم. کراتیچار، مورایس و شفر را هم متوقف کردیم و راهی فرانسه ۱۹۹۸ شدیم. کراتیچار، مورایس و شفر را هم می‌توان به این فهرست اضافه کرد؛ مردانی که فوتبال ایران با آنها خاطرات خوبی دارد. اما در میان تمامی این اسامی نام دو مربی می‌درخشد: نام‌هایی که بعید است فوتبال ایران تا سال‌ها آنها را فراموش کند. برانکو ایوانکوویچ و کارلوس کی‌روش. این دو نفر را تاابد به یاد می‌سپاریم.

از آنها استفاده کرد و نتوانست آطور که باید و شاید از دانش آنها استفاده کند؛ مربیانی که برخی از آنها مانند اسکوپچ و کالدرون با نارضایتی نامهربانی ما شدند. برخی هم مانند استرماچونی و کالدرون با نارضایتی ایران را ترک کردند. در جمع مربیان موفق خارجی می‌توان به فرانچینی اشاره کرد که حتی با فولاد خوزستان قهرمان لیگ برتر هم شد اما کوچک‌ترین نشانی از او دیده نمی‌شود. می‌توان از مصطفی دزبلی نام برد که در ده باشگاهی چهره موفق‌تری از خود نشان داد. می‌توان از اولیویرا نام

آموخته بهره‌می‌برد. از سال ۱۳۴۷ که زدراکو رایکوف بزرگ به فوتبال ایران معرفی شد تا امروز مربیان موفق زیادی به ایران قدم گذاشته‌اند؛ مربیانی که مانند رایکوف فوتبال ایران را متحول کرده و به ما راه و رسم حرفه‌ای بودن را یاد داده‌اند. فرانک اوفارل و آلن راجرز دیگر مربیان نام‌آوری بودند که بعد از رایکوف و در دهه ۵۰ به فوتبال ایران آمدند و سرمنشأ تحول نام گرفتند. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی هم مربیان موفق‌تری به فوتبال ایران آمدند اما افسوس که فوتبال تنها در مقطعی کوتاه و صرفاً برای کسب نتیجه

«کروات دوست‌داشتنی» تأثیرگذارترین خارجی فوتبال ایران

«برانکو» معمار پرسپولیس

■ دنیا حیدری

برانکو بدون شک یکی از بهترین و تأثیرگذارترین مربیان خارجی فوتبال ایران است؛ هم در رده ملی و هم باشگاهی موفقیت‌های قابل توجهی کسب کرده است.

نخستین بار سال ۲۰۰۱ بود که برانکو به عنوان دستیار بلاژیچ به ایران آمد. تیم ایران با بلاژیچ نتوانست به جام جهانی ۲۰۰۲ راه یابد اما باوجود ناکامی خواستار ادامه همکاری با سرمربی کروات بود ولی بلاژیچ از هدایت تیم ایران کنار کشید تا فدراسیون با برانکو وارد مذاکره شود. مدیریت وقت فدراسیون معتقد بود برانکو ضمن یک تمرین‌دهنده خوب، با علم روز فوتبال نیز آشناست، به همین دلیل او سه پست از فدراسیون فوتبال ایران گرفت. مربی تیم ملی (دستیار بلاژیچ)، سرمربی تیم امید و سرمربی بزرگسالان که در هر سه این پست‌ها نیز موفقیت‌های قابل توجهی داشت. او با امیدهای ایران به قهرمانی بازی‌های آسیایی دست یافت و با بزرگسالان نیز علاوه بر کسب عنوان سومی آسیا، به جام جهانی ۲۰۰۶ راه یافت. برانکو ۵۶ بار روی نیمکت ایران نشست که ۳۲ برد، ۱۵ تساوی، ۹ شکست، ۱۱۷ گل زده و ۵۲ گل خورده حاصل کار او بود، اما در خشان‌ترین روزهای حضور برانکو در ایران به زمانی برمی‌گردد که سکان هدایت پرسپولیس را در دست داشت و طی چهار سال حضورش در این تیم موفق به کسب هفت جام شد.

تیم ملی ایران بر خلاف ۱۹۹۸ که صعود دشواری را به جام جهانی تجربه کرده بود، با برانکو به آسانی مسیر صعود به بزرگ‌ترین رویداد فوتبالی دنیا را پیمود، به طوری که در دور نخست لائوس را در دور رفت و برگشت ۷ بر صفر شکست داد، برابر قطر در دور رفت ۳ بر یک و در برگشت ۳ بر ۲ پیروز شد، مقابل اردن در دور رفت یک بر صفر باخت اما در دور برگشت به برتری ۲ بر صفر دست یافت. در مرحله بعد کارش را با تساوی بدون گل مقابل بحرین آغاز کرد، ژاپن را ۲ بر یک و کره شمالی را ۲ بر یک شکست داد. در دور رفت نیز کره شمالی و بحرین را با نتایج مشابه یک بر صفر شکست داد اما ۲ بر یک به ژاپن باخت ولی صعودش قبل از بازی با ژاپن و در مصاف با بحرین قطعی شده بود. در جام‌ملتهای ۲۰۰۴ نیز با برتری ۳ بر صفر مقابل تایلند و تساوی مقابل عمان و ژاپن به مرحله بعد راه یافت. در مرحله بعدی ایران با برد تاریخی ۴ بر ۳ مقابل کره جنوبی، رقیب سنتی خود، در نیمه‌نهایی به دیدار چین میزبان رفت و نتیجه بازی را که در ۹۰ دقیقه مساوی شده بود در ضربات پنالتی واگذار کرد تا به تلخ‌ترین شکل ممکن صعود به فینال را از دست بدهد، اما با برتری ۴ بر ۲ مقابل بحرین در رده‌بندی بر سکوی سوم ایستاد. نتایج به دست آمده انتظارات را چنان از تیم ملی بالا برده بود که همه تصور می‌کردند ایران باید با پیروزی مقابل مکزیک و انگولا و تساوی با پرتغال به دور بعد صعود کند و عدم دستیابی به این نتیجه باعث برکناری رئیس وقت تربیت بدنی کشور شد و برانکو با از دست دادن بزرگ‌ترین حامی خود تصمیم گرفت باوجود آنکه هنوز هشت ماه از قراردادش باقی مانده بود، دیگر به ایران برنگردد. حداقل تا ۹ سال بعد ۱۷ فروردین ماه ۱۳۹۴ بود که نژادفلاح برای رهایی پرسپولیس بحرآن زده با عقد قراردادی ۱/۵ ساله و البته وعده حل مشکلات مالیاتی برانکو، مسیرش را در بازگشت مجدد به ایران باز کرد.

بسیاری برانکو را یک مربی محتاط و نامناسب برای پرسپولیس می‌دانستند و زمانی که روی پله‌های فرودگاه گفت برای قهرمان کردن پرسپولیس آمدم، در دل به او خندیدند، اما برانکو به راستی برای پایان دادن به خمیازه‌کشیدن‌ها در جریان بازی‌های پرسپولیس جایگزین درخشان شده بود. او که اواخر لیگ چهاردهم به عنوان چهارمین مربی تاریخ پرسپولیس، چهاردهمین مربی خارجی و پنجمین مربی کروات سکان هدایت سرخپوشان را به دست گرفت، در بدو ورود باتوجه به زمان اندک، نه شانس قهرمانی داشت و نه کسب سهمیه اما با دبل کردن مقابل استقلال در دربی و برتری در بازی پائینی هواداران تیمش را امیدوار کرد. برانکو که بعدها از او به عنوان معمار پرسپولیس یاد شد، در طول چهار سال و دو ماه حضورش در پرسپولیس یک نایب‌قهرمانی در لیگ برتر آن هم به دلیل تفاضل گل کمتر نسبت به استقلال خوزستان، سه قهرمانی در لیگ، یک قهرمانی در جام حذفی و سه قهرمانی در سوپر جام کسب کرد. او همچنین دو حضور متوالی در نیمه‌نهایی لیگ قهرمانان آسیا و یک حضور در فینال این رقابت‌ها را (برای نخستین بار) تجربه کرد و سال ۲۰۱۸ در عین بدشانسی با شکست مقابل کاشیمای ژاپن به نایب‌قهرمانی در رقابت‌های لیگ قهرمانان آسیا دست یافت و چنان امار و نتایجی را رقم زد که جز علی‌پروین در سال‌های طلایی دهه ۶۰، اوایل دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ هیچ مربی‌ای موفق به تکرار و رقم زدن آن نشده بود، آن هم در شرایطی که بارها به دلیل بسته بودن پنجره نقل و انتقالات این تیم، ناچار به استفاده از بازیکنان جوان و بی‌تجربه شده بود.

برانکو در ۱۷۵ بازی روی نیمکت پرسپولیس نشست که حاصل آن ۹۸ بر، ۴۹ تساوی، ۲۸ باخت، ۲۴۹ گل زده و ۱۲۶ گل خورده بود. او موفق به کسب سه عنوان قهرمانی و یک نایب‌قهرمانی در لیگ، سه قهرمانی در سوپر جام (که در دو دوره اصلاً به میدان هم نرفت) و یک قهرمانی در جام حذفی شد. او همچنین در لیگ‌های هفدهم و هجدهم سه هفته زودتر به عنوان قهرمانی دست یافت و در فصل ۱۳۹۶-۱۳۹۵ با اختلاف‌ترین (امتیاز در جدول) قهرمانی تاریخ لیگ برتر فوتبال ایران را به‌دست آورد. در تاریخ باشگاه پرسپولیس این تیم با هدایت آلن راجرز، استانتاکو پوگله پوویچ و علی پروین موفق به دبل قهرمانی شده بود اما هیچ‌گاه هت‌تریک نکرده بود که نخستین بار با برانکو این موفقیت را با قهرمانی در لیگ‌های شانزدهم، هفدهم و هجدهم رقم زد. همچنین در تاریخ فوتبال حرفه‌ای ایران، هیچ تیمی موفق به دبل در کسب لیگ برتر و جام حذفی نشده بود اما پرسپولیس در دوران برانکو که از فروردین ۱۳۹۴ آغاز شد و تا خرداد ۱۳۹۸ ادامه داشت، به این افتخار نیز دست یافت.

نگاهی به عملکرد و تأثیر حضور مرد پرتغالی در تیم ملی ایران

اشک‌ها و لبخندها با «کی‌روش»

■ شیوا نوروزی

انتخاب سرمربی تیم ملی بزرگسالان، همواره یکی از چالش‌های همیشگی فوتبال ایران بوده و است. هرکسی مرد اول نیمکت شود قطعاً موافقان و مخالفانی دارد؛ درست همان شرایطی که کارلوس کی‌روش داشت. مرد ۷۲ ساله پرتغالی - موزامبیکي شناخته‌شده‌ترین مربی خارجی برای ایرانی‌ها محسوب می‌شود. از زمانی که کی‌روش هدایت تیم کشورمان را برعهده گرفت، اشک‌ها و لبخندهای زیادی را با او تجربه کردیم. در نهایت هم کارنامه‌ای قابل قبول از خود به جای گذاشت و رفت.

■ رکورددار مربیگری

آمدن مرد پرتغالی به ایران برای خودش داستان‌های زیادی داشت. کارلوس کی‌روش طی دو بیازه زمانی هدایت تیم کشورمان را پذیرفت و شرایط هشت سال اول با آن سه ماه کنایه زمین تا آسمان فرق داشت. درواقع ناکامی در جام ملت‌های آسیا ۲۰۱۱ باعث شد مدیران وقت فدراسیون ای میز مذاکرات با کی‌روش بنشینند و این مربی از فروردین ۱۳۹۰ رسماً سرمربی ایران لقب گرفت. از آنجا که تا قبل از آمدن کی‌روش، تیم ما طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱، هفت بار سرمربی عوض کرده بود (مظلومی، ابراهیم‌زاده، علی دایی، روته مولر، افشین قطبی و منصوریان)، قطعاً ماندن مرد پرتغالی تا جام جهانی ۲۰۱۴ و پس از آن تمدید قرارداد تا جام جهانی ۲۰۱۸ و جام ملت‌های ۲۰۱۹ موفقیتی بزرگ برای فوتبال ملی ما محسوب می‌شد. کی‌روش در بین تمام سرمربیان تیم ملی، بیشترین حضور را تجربه کرده و ۱۰۷ بازی سکاندار تیم ایران بوده است. ۶۴ برد، ۲۷ شکست و ۲۷ مساوی در زمان این مربی به دست آمد. بهترین نتیجه پیروزی ۸ بر یک مقابل گینه‌نو و بدترین نتیجه باخت ۲ بر ۲ مقابل انگلیس رقم خورد. پس از حضور هشت ساله کی‌روش از ایران رفت و درست وقتی به کشورمان برگشت که تیم ملی با عملکردی خوب و با هدایت اسکوپچ به جام جهانی قطر صعود کرده بود، اما آقایان در اقدامی غیراخلاقی مربی کروات را برکنار و کی‌روش را با قراردادی سه ماهه به نیمکت بازگرداندند. نتایج ضعیف تیم ملی در جام جهانی ۲۰۲۲ حاصل همین تفکرات غیرحرفه‌ای و غیرمنصفانه بود.

■ مخالفان و موافقان زیاد

شیوه رفتاری، مدیریتی و برخورد او با رسانه‌ها جوری بود که هم تعداد موافقان کی‌روش زیاد بود و هم مخالفانش. او از وقتی همه کاره تیم کشورمان شد، سیستم تدافعی را در تیم ملی پیاده کرد تا جایی که بسته نگه داشتن دروازه و کلین‌شیت بر گلزنی ارجح بود. کی‌روش آنقدر روی این مسئله تأکید داشت که حتی در زمان حضور او نگرانی بابت خط دفاع احساس نمی‌کرد، البته منتقدان سرمربی به این نوع تفکر او لقب «دفاع اتوبوسی» داده بودند و تساوی مقابل اسپانیا و پرتغال نیز با همین تاکتیک به دست آمد. بازگشت به صدر آسیا دستاوردی بود که تیم کی‌روش به آن رسید و چند سالی نیز این عنوان را حفظ کرد.

کارلوس کی‌روش از همان ابتدا نشان داد علاقه زیادی به دخالت در امور مدیریتی فدراسیون و کل فوتبال کشور دارد و متأسفانه ناسامانی مدیریتی فوتبال ایران این اجازه را به او داد. در مدت هشت سال کی‌روش بارها با مربیان باشگاهی و مربیان قدیمی دچار کشمکش لفظی شد و او حتی از حمله به وزرای ورزش و مدیران فدراسیون فوتبال نیز ابایی نداشت. علاوه بر این، دخالت در تصمیم‌های بزرگ، فراری بودن از بازی با تیم‌های شناخته‌شده آسیا و جهان، درخواست پاداش‌های ارزی و واکنش‌های تند به انتقادهای علیه خودش، از جمله مسائلی بود که منتقدان کی‌روش آنها را جزو نقاط ضعف او قلمداد می‌کردند.

■ دیسپلین خاص

نظم و انضباط برای سرمربی اهمیت خاصی داشت و او در عمل ثابت کرد اجازه پوشیدن پیراهن تیم ملی را به بازیکنی که نیاز می‌کند، نمی‌دهد. خشک‌اندن بازیکنان سالاری و رفتارهای غیرحرفه‌ای در تیم ملی یکی از اهداف کی‌روش بود و ریسک خط قرمز کشیدن روی نام‌های بازیکنان شناخته‌شده را به جان خرید. مهدی رحمتی، هادی عقیلی، فرهاد مجیدی و محرم نوید کیا مهم‌ترین بازیکنانی هستند که از طریق کی‌روش از تیم ملی کنار گذاشته شدند. جالب این است که تیم ملی هرگز خلأ این بازیکنان را احساس نکرد.

■ ورود نسل جدید و علاقه به دو تابعیتی‌ها

تغییر نسل هدف دیگری بود که کی‌روش به آن پایبند ماند و به جوان‌ها فرصت حضور در میدان داد. در شرایطی که همه منتظر رو کردن نسل جدید از سوی کی‌روش بودند، بازیکنانی چون سردار آزمون، مهدی طارمی، کریم انصاری‌فرد و علیرضا بیرانوند به ستاره‌های ثابت او در تیم ملی تبدیل شدند. در روزهایی که فوتبال ما لژیونرهای اندکی داشت، کی‌روش ترجیح داد بازیکنان دو تابعیتی را به ایران بیاورد. اشکان دژاغه، رضا قوچان‌نژاد، سامان قدوس، اسیتون بیت‌آشور و دنیل داوری از جمله آنها بودند. پایین بودن سطح کیفی برخی از آنها انتقادهای زیادی به همراه داشت، با این حال باید اذعان کرد حضور کی‌روش روی نیمکت ایران، تأثیر بسزایی بر ترانسفر شدن بازیکنان ایرانی به تیم‌های خارجی و افزایش لژیونرهای فوتبال کشورمان داشت.

■ نتایج به‌یادماندنی

دو صعود متوالی ایران به جام جهانی در زمان مرد پرتغالی میسر شد و همچنین کی‌روش هدایت تیم ملی را در دو جام ملت‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹ بر عهده داشت. در این مدت ایران را بازی‌های مهمی به میدان رفت و نتایج خوب و ناکامی‌هایی زیادی را تجربه کرد. بازی معروف با کره جنوبی در اولسان هنوز در خاطرمان است؛ بازی‌ای که تل گل قوچان‌نژاد برد شیرین ایران و صعود به جام جهانی برزیل را رقم زد. باخت یک بر صفر به آرژانتین در جام جهانی ۲۰۱۴ با گل لیونل مسی از آن شکست‌هایی بود که مردم را بابت عملکرد خوب تیم ملی برای جشن و پایکوبی به خیابان‌ها کشاند! پیروزی یک بر صفر مقابل مراکش در جام جهانی روسیه، طلسم ۲۰ ساله را شکست و ایران باز هم در این رویداد به یک پیروزی دست یافت. در همان روسیه بود که تیم کی‌روش پس از مهار پنالتی رونالدو از سوی بیرانوند به تساوی ۱-۱ با پرتغال رسید و به رغم کسب هفت امتیاز در جام جهانی ۲۰۱۸ نتوانست به دور حذفی صعود کند.

باخت در ضربات پنالتی مقابل عراق در جام ملت‌های ۲۰۱۵ و شکست ۳ بر صفر برابر ژاپن در جام ملت‌های ۲۰۱۹ هنوز هم برای‌مان قابل هضم نیست، اما شکست تحقیرآمیز ۲ بر ۲ برابر انگلیس در جام جهانی قطر تلخی شکست‌های آسیایی را داشت و بد. سومین جام جهانی ایران با کی‌روش شکست یک بر صفر به امریکا را نیز در پی داشت تا همه بفهمند تغییر کادرفنی موفق چه تأثیری روی سقوط آزاد تیم ایران گذاشته است.

